

Saldonar.

Els russos van celebrar el setanta-novè aniversari de **Per Nyholm** a Odessa amb dos míssils de creuer. Un bon estímul per escriure la crònica de guerra **DE VIATGE PEL PAÍS DE LA SANG.** Bregat en mil batalles, el periodista danès hi explica la Ucraïna democràtica que la Rússia de Putin vol annexionar-se. Amb la llibreta a la mà, dona veu a les persones, a les seves pors i esperances. Un testimoni real i documentat que perdurarà.

FOTOGRAFIES DE JAN GRARUP
TRADUCCIÓ DE HENRIK BROCKDORFF
I MIQUEL-ÀNGEL SÀNCHEZ FÈRRIZ

Saldonar.

Per Nyholm

**DE VIATGE PEL
PAÍS DE LA SANG**

**FOTOGRAFIES DE JAN GRARUP
TRADUCCIÓ DE HENRIK BROCKDORFF
I MIQUEL-ÀNGEL SÀNCHEZ FÈRRIZ**

Títol original:
Undervejs i blodets land

Primera edició:
febrer del 2023

© del text:

Per Nyholm, 2023

© de les fotografies:

Jan Grarup, 2023

© de la traducció:

Henrick Brockdorff i Miquel-Àngel
Sánchez Ferriz, 2023

© d'aquesta edició:

Edicions Saldonar, 2023

Direcció editorial:

Alba Sabaté Gauxachs

Edició i producció:

Francesc Gil-Lluch

Disseny:

Judit Hecri i Octavi Gil Pujol

Coberta i maquetació:

Octavi Gil Pujol

Distribució:

UDL

Publicat per **Edicions Saldonar**

Alfambra, 16, 5è 2a
08034 Barcelona
edicions@saldonar.com
www.saldonar.com
@saldonar

Thema: JB, JW, 1DT, 1DTA, 1DTN

ISBN: 978-84-19571-07-6

Dipòsit legal: B 1575-2023

Saldonar forma part de:

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Els titulars del *copyright* tenen els drets reservats.

Aquest llibre s'ha imprès amb paper procedent de boscos gestionats de manera sostenible, un òfset cru de 80 grams, i s'ha compaginat amb la tipografia Tiempos en cos 9,5.

TAULA

PER COMENÇAR	20
Mikolaiv	21
EL MEU VIATGE AMB HERÒDOT A LA MÀ	28
Lviv	29
UNA TOMBA A L'AIRE	46
Txernivtsí	47
Úman	54
Voznessensk	56
BÀRBARS AL PARC	66
Mikolaiv	67
PER QUÈ MORIR PER UNA MENTIDA?	80
Kíiv	81
NO ELS PERDONIS	94
Kíiv	95
ÉS L'ESTEPA CONTRA LA CIUTAT	116
Kíiv	117

ON COMENÇA I ON ACABA EUROPA	132
Lviv	133
A LA VORA DEL TERROR	148
Varsòvia	149
Copenhaguen	154
Roskilde	156
Hadsund	157
Aarhus	159
Thurø	160
Langeland	160
Hamburg	164
Praga	166
AL MIRALL DE LA GUERRA	172
Lviv	173
Khàrkiv	185
Poltava	199
Mikolaiv	206
EL SOMNI DEL SUD	212
Odessa	213
MACBETH A MOSCOU	244
Bucarest	245
APOCALIPSI A L'EST	256
Viena	257

DES DEL PAÍS DELS LOTÒFAGS	274
Anguistri	275
L'Alguer	279
Siracusa	281
Roma	283
Florència	288
Gènova	293
Gersau	294
Viena	296
 LA HISTÒRIA VA VENIR DE VISITA	 300
Újhorod	301
Mukàtxevo	303
Mikolaiv	305
 PER ACABAR	 324

Hadsund

Aarhus

Copenhagen

Roskilde

Thuro

Langeland

Hamburg

Praha

Viena

Gersau

Gènova

Florència

Roma

L'Alguer

Siracusa

Des d'on ha escrit Per Nyholm
DE VIATGE PEL PAÍS DE LA SANG

• Varsòvia

• Lviv

• Újhorod

• Mukàtxevo

• Txernivtsí

• Kíiv

• Úman

• Voznessensk

• Odessa

• Mikolaiv

• Khàrkiv
• Poltava

• Bucarest

• Anguistri

Però els pensaments, esclaus d'aquesta vida, i aquesta vida, la joguina del temps, i el temps, que escruta tot el món, també s'han d'aturar.

William Shakespeare, *Enric IV*

En tot el món es qüestiona el concepte de la democràcia com un bé universal indiscutible. Ha arribat l'hora en què la democràcia prengui consciència de si mateixa, de la seva rememoració i del seu retorn al debat públic. Dit amb una sola paraula: la seva renovació tant en el pensament com en el sentiment.

Thomas Mann (1875-1955)

*A la Nancy,
que va tenir el coratge*

PER COMENÇAR

MIKOLAIV

A Mikolaiv, a la costa ucraïnesa del mar Negre, a una desena de quilòmetres del front, se sent el brogit de l'orquestra russa: bombos i trombons de vares, trompetes i bateria. Aquest fragor militar plana per damunt de tot, ho domina tot.

Sota una pluja constant però no especialment intensa de míssils russos, miro de dedicar una reflexió a conceptes com *guerra* i *guerra justa* o *necessària*. En realitat, jo hauria de fer nit en un refugi antiaeri. Però on podria trobar-ne un, no ho sé. A més, a Ucraïna mantinc el propòsit que em vaig fer a l'Orient Mitjà i als Balcans: no m'enterraran viu sota un edifici ensorrat a canonades.

En un hotel anònim i modest per fora, i sorprenentment confortable per dins, m'han donat una habitació amb finestres orientades a l'est, no del tot segura. Els canons ressonen als afores, el centre gairebé és buit, les sirenes no paren de bramar, s'ha decretat el toc de queda nocturn. No sé des d'on venen els míssils. Potser des de posicions a prop de Kherson, potser des de la banda del mar o des de Crimea, ocupada pels russos. O potser no vindran. Les estones perdudes les passo llegint *La pau perpètua*, de Kant, que m'he endut a posta.

Mikolaiv és per a mi la realitat *real*. M'hi trobo a gust, sense punts morts, sense il·lusions, sense xiringuitos de platja o terrasses de cafès, sense festivals d'estiu banals, sense horaris de feina fixos. Com més anys faig —els russos van celebrar l'altre dia el meu setanta-novè aniversari a Odessa amb dos míssils de creuer—, més m'estimo el que en dic *condicions humanes veritables*, per exemple la guerra, que em diu qui soc i què puc fer. Sovint és més del que jo creia possible. Tinc la mort enganxada als talons, he de córrer de valent perquè no m'atrapi.

Els russos? Què n'hem de fer? Ells volen eliminar Europa i la idea europea. Volen una Gran Rússia des de l'oceà Pacífic fins al mar Bàltic, i si fos possible fins a l'Atlàntic. I no és únicament una idea de l'actual cap bel·ligerant del Kremlin, Vladímir Putin, sinó que respon a una constant històrica que dura segles, que comença amb Pere el Gran (1672-1725). Coneixia Europa i volia copiar Europa, però no ser Europa. Va conquerir i colonitzar els països bàltics i Ucraïna, just al mateix temps que els Borbons conquistaven i colonitzaven Catalunya; un interessant paral·lel en la vida d'Europa, sempre canviant.

Ara com ara Rússia terroritza un país veí constituït lliurement i democràticament, la Ucraïna a la recerca d'Europa, que el 2001 cometia el sacrilegi —ben bé literalment, segons la consideració de l'Església ortodoxa— d'evadir-se de la seva presó russo-soviètica. Un primer càstig li queia el 2014 amb l'ocupació de Crimea, al sud, i d'una gran part del Donbass, a l'est. Gairebé vuit anys després, el febrer del 2022, tenia lloc el dia del judici final: una invasió a gran escala, que en pocs mesos costava la vida a uns cinquanta mil soldats russos i ucraïnesos, empenyia a fugir entre deu i dotze milions d'ucraïnesos

i suposava pèrdues colossals de material militar i d'infraestructures civils.

La fiscalia ucraïnesa creu poder acreditar milers de crims de guerra, crims contra la humanitat i altres crims. Aniquilació d'una cultura? Genocidi? Es pot imaginar de tot, en aquesta guerra, la més ferotge d'Europa des de la Segona Guerra Mundial. Potser acabarà sent la Tercera Guerra Mundial, fins ara mantinguda dins les fronteres d'Ucraïna? Potser hi haurà una guerra nuclear? Per què no? El que succeeix al voltant de la central termonuclear de Zaporíjia, la més gran d'Europa de la seva categoria, és potencialment una catàstrofe molt més gran que la de Txernòbil el 1986. El Kremlin amenaça amb l'ús de la denominada *bomba atòmica tàctica*. Fins a quin punt són tàctiques o petites, les bombes, es pot discutir. La majoria són més potents que la d'Hiroshima del 1945.

Els guanys del Kremlin de moment són tan escassos que molts experts, militars i polítics veuen una desfeta estratègica russa. Els ucraïnesos, inferiors numèricament, celebren un triomf, el de sobreviure i continuar lluitant per la seva jove república i per Europa.

Berlín i París, nerviosos, parlen de transigir, de tancar un pacte: que Ucraïna es vagi preparant per fer cessions de territori. El canceller alemany Olaf Scholz dubta sobre quines sancions s'han d'aplicar a Rússia i quins lliuraments d'armes cal fer a Ucraïna, decidits ja fa temps. El president francès Emmanuel Macron es posa en ridícul practicant una política que pretén evitar que el feixista Vladímir Putin acabi semblant humiliat. Això recorda el comportament de les democràcies durant la Guerra Civil espanyola, que va desembocar en gairebé quatre dècades de dictadura

franquista i en un estat espanyol esguerrat fins ara mateix, només parcialment democràtic.

Per què aquest derrotisme, que és més característic dels líders europeus que dels ciutadans europeus en conjunt? És possible que en un futur la guerra a Ucraïna es tanqui amb un pacte consensuat. Deixem que Rússia el proposi, doncs. De moment, les democràcies —les forces del bé, segons Kant i pares de l'Església com ara Agustí d'Hipona i Tomàs d'Aquino— poden deixar que Putin, tirà de la maldat i la mentida, continuï tranquil el seu camí cap a l'abisme, conduint-hi també Rússia i els russos, que ell considera la seva propietat privada. Si el final resulta una repetició del Ragnarök —la fi dels déus i del món— de Hitler, dels nazis i de Berlín el 1945, s'haurà guanyat molt. Tots nosaltres, els russos també, necessitem una Rússia nova, més petita i més civilitzada.

No es pot negar que Rússia és una potència nuclear, perillosa, però no és una gran potència, ni molt menys una superpotència, incapaç de materialitzar un poder de valor considerable, però minvant. El món, en particular els països occidentals industrialitzats, durant el segle XXI deixaran enrere el gas, el carbó i el petroli, igual que nosaltres, a Europa, fa temps que vam dir adeu al vapor i als carros tirats per bous. Afegim-hi la crisi climàtica. L'escalfament del planeta, si continua, convertirà els sòls permanentment congelats de Rússia en un llac sense fons d'aquí a uns vint o trenta anys. Alhora, creix el paper cada vegada més important d'Ucraïna com a proveïdor de la que probablement serà la seva matèria primera més important, el menjar, el control del qual pot ser un dels motius de la invasió russa.

En aquest canvi d'època, comparable amb la lenta caiguda d'Espanya al segle XIX, hi trobem la llavor de la victòria final

d'Ucraïna i Occident en aquesta guerra que Rússia ha infligit al seu país veí, i que podria veure's com l'inici d'una Tercera Guerra Mundial, perquè hi estan implicats prop de quaranta països, o bé com a bel·ligerants o bé com a participants en un catàleg de sancions. L'objectiu d'Occident és, sense dir-ho en veu alta, afeblir Rússia fins al punt que aquesta sigui la darrera vegada en aquest segle, i possiblement per sempre, que sentim a parlar d'una Rússia bel·licosa i hostil a la democràcia.

La Primera Guerra Mundial es va acabar amb l'exili als Països Baixos del kàiser Guillem II de Prússia; la Segona, amb el suïcidi de Hitler al Berlín en flames. Potser les guerres de Putin —a Ucraïna, al Caucas o en un altre lloc— finalitzaran amb la desintegració de Rússia i, per al tsar bel·ligerant, amb la presó neerlandesa de l'ONU per a criminals de guerra, o amb una bala a la nuca als soterranis del Kremlin. Que sigui aquesta la música del futur. A la costa del mar Negre, les trompetes de la guerra ens diuen que Ucraïna es mereix Europa i que Europa es mereix Ucraïna.

El soroll d'una altra alarma aèria travessa les ruïnes i els carrers de la nit de Mikolaiv. Un minut després se sent l'impacte ensordidor d'un míssil pesant. Tambors i percussió. Nervis a flor de pell, la ciutat que s'estremeix, vidres de finestres que dringuen, cotxes que es posen a udolar, que es queixen. M'assec sense alè un moment a la vora del llit. Llavors em recordo de la vella dita: «Si sents tot aquest estrèpit, és que has sobreviscut».

Saldonar agraeix de tot cor a **Jan Grarup** la cessió de les fotografies que il·lustren ***De viatge pel país de la sang.***

No són només un complement de les paraules de **Per Nyholm**, formen un tot en aquest llibre. Són un testimoni cru i des de la primera línia del front d'una guerra espantosa i estúpida.

Grarup és el fotoperiodista danès més destacat de la seva generació. Les seves obres són rellevants per a nosaltres perquè redacten una crònica de l'època en què vivim, des del punt de vista dels que no tenen l'oportunitat de poder-se explicar, i ens porten com a espectadors a ser conscients dels límits de la desesperació humana, la dignitat, el patiment i l'esperança.

Ha estat guardonat amb moltes de les distincions més prestigioses de l'àmbit de la fotografia i les organitzacions de drets humans, entre les quals destaquen vuit premis World Press Photo i la Visa d'Or del festival francès Visa pour l'image. Ha documentat, entre d'altres, la guerra del Golf, el genocidi de Ruanda, el setge de Sarajevo i la intifada palestina.

La relació periodística i personal de Per Nyholm i Jan Grarup va començar cobrint la guerra dels Balcans.

CONTRASTOS

078.84.10571-87.6

